קדושת לוי — פנחס

פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי (במדבר כד, יא). וקודם נבאר הפסוק (איכה א, ח) חטא חטאה ירושלים על כן לנידה היתה. הכלל, כי יש שאדם חס ושלום יעשה איזה עבירה מחמת תאוה ויש חס ושלום שאדם עושה עבירה להכעיס בלא תאוה. ועל אלו נאמר (יחזקאל כ, לח) הפושעים ומורדים אשר אין להם תקומה כלל. אבל זה העושה מחמת תאוה יש לו תקומה, כי לזה קל לעשות תשובה. וזהו הרמז חטא חטאה ירושלים, ירושלים חטאה חטא מחמת תאוה. וזהו לנידה היתה, כי לנידה יש טהרה במקוה מה שאין בכל הטומאות, דהיינו שרץ ושאר טומאות שאין להטומאה עצמה טהרה במקוה אבל נדה שהיא עצמה הטומאה ויש לה טהרה במקוה. והנה יש דם נדה ודם לידה שהיא טהורה, כי הכלל השם יתברך משפיע תמיד חסד על ישראל ואף על פי שלפעמים בתחלה נראה שאינו חסד אבל באמת לסוף כשיגמור הדבר ההוא טוב הוא. והנה דם נדה תחלה הוא טמא, כי תחלה נראה הדבר לא טוב. והלידה, דהיינו שנגמר הדבר או הדם טהור, כי כשיגמור נראה שהוא טוב. וזהו הרמז פנחס בן אלעזר השיב את חמתי, דהיינו שהראה דמה שבתחילה הוא מה שבסוף הכל חסד:

או יבואר, פנחס בן אלעזר כו'. ויש לדקדק תיבת בתוכם, הוא מיותר. ועוד יש לדקדק דפנחס לא עשה רק דבר אחד שהיה מקנא קנאת ה' צבאות והקדוש ברוך הוא שילם לו שני שכרים ברית שלום וברית כהונת עולם. ונראה, דהנה חכמינו ז"ל אמרו פנחס זה אליהו, ובתוספות מביא בשם תנא דבי אליהו, שהיו חולקים ממי בא אליהו אם מרחל אם מלאה, ובא אליהו ואמר להם שאני מבני בניו של רחל. ונראה דאלו ואלו דברי אלהים חיים, דהכלל הוא, שאם רואה אדם חס ושלום בני אדם שעוברין עבירה וכועס תיכף עליהם ומקנא קנאת ה' צבאות אזי חס ושלום מעורר דינין על ישראל. אבל פנחס אף על פי שקינא קנאת ה' צבאות אף על פי כן לא היה מעורר עליהם דינין חס ושלום רק חסדים גדולים ומכפר על בני ישראל והוא היה המליץ על ישראל כדאיתא בגמרא, שבא וחבטן בקרקע ואמר לפניו רבונו של עולם על אלו יפלו כ"ד אלף מישראל. ומחמת זה נתן לו הקדוש ברוך הוא שני שכרים. ברית שלום, מחמת שקינא קנאת ה' צבאות. וברית כהונת עולם, מחמת שהיה בתוך בני ישראל ולא היה מופרד מהם והיה מעורר עליהם חסדים וכפר עליהם כמדת כהן הוא חסד ומכפר על בני ישראל:

וזהו הרמז בפסוק פנחס בן אלעזר כו' השיב את חמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי, ואף על פי כן היה בתוכם והיה מעורר עליהם חסדים. לכן אמור לו הנני נותן לו את בריתי שלום, מחמת הקנאה. והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם תחת אשר קנא לאלהיו ויכפר על בני ישראל, כי אף על פי שקינא כיפר על בני ישראל והיה מעורר עליהם חסדים. ובזה תבין דאלו ואלו דברי אלהים חיים דבאמת אליהו הוא פנחס ונמצא הוא בא מבני בניו של לאה. ומה שכתב בתנא דבי אליהו שאמר שהוא מבני בניו של רחל, כי זה לשון תנא דבי אליהו עד שבא אליהם ואמר להם זה שאני אליהו אני מבני בניה של רחל, כי בשעה שקינא קנאת ה' צבאות בא אליו נשמה מרחל, כי ברחל כתיב (בראשית ל, א) ותקנא רחל באחותה וזהו מדתה. וזה שכתוב שם שאמר להם זה שאני אליהו שיש לי נשמה יתירה שאני נקרא אליהו שאני מבני בניה של רחל זו הנשמה הוא מרחל שנאמר בה ותקנא רחל, וגם רחל הוא מלכות הוא הנוקם:

פנחס זה אליהו, והוא חי וקיים. ולמה, הכלל, כי הגוף אשר באדם הוא רחוק מעבדות ה', כי הגוף הוא חושב הצטרכות שלו, רק הנשמה אשר באדם היא החושבת תמיד ביראת ה' אבל הגוף אינו כן לכן הוא הולך לקבור. אבל באמת אם היה הגוף גם כן עובד את ה' תמיד לא היה אדם מת. וכן היה קודם חטא אדם הראשון ובאמת פנחס היה מוסר עצמו למיתה בזה המעשה כמאמר חכמינו ז"ל ונמצא לא חשב הגוף של פנחס הצטרכות גופניות, רק היה עובד את ה' באמת כמו הנשמה, כי הגוף בעת עשותו זה המעשה היה כלא היה, כי מסר עצמו למיתה בזה המעשה שהיה עושה לעשות רצון ה' לכך נזדכך הגוף של פנחס להיות חי וקיים. וזהו שמבואר במדרש פנחס בן אלעזר כו', בדין הוא שיטול שכרו, כי כאשר בארנו שהגוף של פנחס היה בשעת מעשה כלא היה והיה הגוף נסתר. וזהו הרמז במדרש. בדין, הוא לשון נסתר מחמת שהגוף היה נסתר כנ"ל מהראוי ליטול שכרו:

או יבואר בדין הוא, הכלל הוא, האדם צריך לעשות כל מעשיו במדת החסד אבל באמת פנחס אף על פי שעשה מדת משפט היה מדתו חסד גם כן שמנע אותו רשע מלעשות רשעתו וזה הוא החסד של הרשע כשמונעים אותו מלעשות רשעתו וזהו בדין הוא, אף על פי שפנחס עשה דין אף על פי כן ראוי ליטול שכרו:

על מה דאמרינן בגמרא פנחס זה אליהו, יש קושיא למה לא אמר בהיפוך אליהו זה פנחס, כי השם של אליהו הוא מאוחר משם של פנחס. והנראה, דהנה כתיב פנחס בשעה שקנא קנאת ה' צבאות פרחה ממנו נשמתו ואז ברגע זו בא לבחינה שנקרא בשם אליהו, ואחר כך כשחזר אל עצמותו אז חזר לקרוא בשם פנחס ונמצא שם אליהו קודם לשם פנחס בשעה שפרחה נשמתו:

דבר בעתו מה טוב לתרץ קושית הזוהר האיך נתכהן פנחס, הלא כהן שהרג את הנפש נפסל מכהונה, מחמת שמדת הכהן הוא חסד ולא דין. גם לתרץ לשון הפסוק אשר הכה את המדינית, שנראה מיותר. ומתורץ בחדא מחתא, כי הכלל שמחשבה רעה חס ושלום דוחה הנשמה הקדושה ודברים לא טובים דוחים הרוח דקדושה ועשיה לא טובה דוחה נפש דקדושה. וזה פירוש הפסוק ושם איש ישראל המוכה אשר הכה את המדינית תיכף שמיד בהתחלת החטא קודם שהרגו פנחס נעשה בחינת מוכה וחלל רשע שהוכה עם המדינית ומת ממש על ידי הסתלקות נפש דקדושה נמצא פנחס גברא קטילא קטל וכשר לכהונה:

וצלפחד בן חפר לא היו לו בנים כי אם בנות (במדבר כו, לג). כי העיקר העבודה בדחילו ורחימו זהו אהבה ויראה וכשעובד ה' מאהבה אזי הוא בבחינת תענוג אבל כשעובד ביראה אזי אינו כל כך, רק בבחינת בושה. וזהו וצלפחד, שהוא צל פחד. בן חפר, לשון וחפרה הלבנה, לא היה לו כלל, כי אם בנות. (חסר):

ויקרב משה את משפטן לפני ה'. הכלל, זה הוא התענוג של האב כשמנחיל את בנו וזה הבחינה התעורר משה בה' שאנחנו נקראים בנים לה', והתעורר משה זה הבחינה שהשם יתברך ינחיל אותנו כל הטובות. וזהו ויקרב משה את משפטן, היינו משפט נחלה. לפני ה', זה הבחינה התעורר משה בה':

יפקוד ה' אלהי הרוחות לכל בשר כו' (במדבר כז, טו-יז). הכלל, יש ללמוד זכות על ישראל מה שאינם עושין רצון הבורא בתמידות כמלאכים מחמת שהם טרודים בפרנסתם. וזהו שאברהם אבינו היה איש חסד והיה מלמד זכות ולכך נתן להם להמלאכים לאכול להראות להם הצטרכות בשר ודם כדי שלא ילמדו חובה על ישראל. וזה שאמר משה אל אלהי הרוחות לכל בשר, שהאדם מחמת שהוא בשר ודם הצטרכות של אדם בפרנסתו ומחמת זה הוא לפעמים אינו עובד ה' בתמידות. וזהו שאמר יפקוד ה' אלהי הרוחות לכל בשר, כלומר שופט ומנהיג שילמוד תמיד זכות על ישראל כמו שאתה לומד זכות על האדם על שאינו עובד אותך בתמידות כן ביקש משה שיעמוד מנהיג לישראל שילמוד תמיד זכות על ישראל. וזהו יפקוד ה' אלהי הרוחות לכל בשר, כמו שאתה אלהי הרוחות לכל בשר ואתה מלמד זכות עליהם כן פקוד איש על העדה שמנהיג לישראל יהיה גם כן מלמד זכות על ישראל:

או יבואר, הכלל, כי הבורא ברוך הוא משפיע שפע לעולם השרפים ולעולם החיות הקודש ומהם נשפע השפע על ישראל והבורא יתברך משפיע בעולמות עליונים כאשר יוכלו גם ישראל לקבל זה השפע, ואם כן הבורא ברוך הוא מצמצם זה השפע ומשפיע כאשר יוכלו ישראל לקבל זה השפע ונמצא הבורא ברוך הוא כל החסד שמשפיע על עולמות עליונים הוא כשיעור שיוכלו גם העולמות התחתונים לקבל. וזהו שאמר משה אל אלהי הרוחות לכל בשר. וזהו שביקש משה יפקוד ה' אלהי הרוחות, כלומר אלהי הרוחנית שאתה משפיע לכל עליונים. לכל בשר, כשיעור שיוכל האדם לקבל כן יפקוד ה' איש על העדה, שמנהיג על העדה ינהוג את ישראל כאשר אתה מנהיג את עצמך עם ישראל. וזהו וידבר משה אל ה' לאמר, בכאן לאמר, לכאורה הוא מיותר, כי למי יאמר. רק באמת שמשה ביקש זה שהשם יתברך יעמיד מנהיג טוב על ישראל ולא על דורו לבד ביקש רק ביקש על כל הדורות הבאים. וזהו לאמר, לכל הדורות הבאים ביקש כן:

או יבואר, אל אלהי הרוחות לכל בשר, הכלל נפש אדם עיקר התאוה שלו לעבודת ה', רק הגוף הוא שיש לו תאות הגשמיות ובאמת הגוף והנשמה שניהם מעשה ה' וכאשר יש כח בנשמה מן ה' על עבודתו יתברך כן היכולת ביד ה' שיהיה הגוף גם כן עיקר תאותו לעבודת ה'. ונמצא יש לנו טענה אל הקדוש ברוך הוא לסלוח לנו עונותינו כיון שהכח ביד הקדוש ברוך הוא שיתן הכח בהגוף לשעבד אותו לעבודתו יתברך. והנה הנפש המתאוה לעבודת ה' נקרא רוח כנאמר (שמואל ב' כג, ב) רוח ה' דיבר בי, והגוף נקרא בשר. וזהו אל אלהי הרוחות, אתה המתאוים לעבודתך כן תהיה לכל בשר, זהו הגוף כנ"ל:

והקרבתם אשה עולה לה' (במדבר כח, יט). אם הקרבה שלנו הוא אשה, לשון אש התלהבות להמליך אותו ביראה ואש הגדולה, אז עולה לה', יש עליית לשם הוי"ה ברוך הוא וברוך שמו ימלא ה' כל משאלותיך כל בקשות שלנו יהיה לגדולת שמו יתברך שיתגדל:

או יאמר, והקרבתם אשה. אם אתם רוצים לקרב אשה, היראה והתלהבות עולה לה', תראה שיהיה לה עלייה עד לה' שלא יהיה מרוחק מהבורא ברוך הוא בלי פירוד ושיתוף יראה והתלהבות אחרת חס ושלום אך באחוה ודביקות אחד כולו כלול שלא על מנת לקבל פרס:

או יבואר, והקרבתם אשה שלנו אינו אלא לאשה לקבל, כי לכך ברא אותנו שיהיה משפיע בנו ואחר כך כשאנו מקבלים ועובדים בו להבורא ברוך הוא יש אחר כך עלייה לה' שנתגדל שמו בכל העולמות על ידי ישראל הקדושים שממליכים אותו אפילו בארץ מכל שכן למעלה בעולמות עליונים: